



© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O TSDLN, Şubat 2025. [Daha önce Patreon'da "<https://www.patreon.com/posts/121810924>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O TSDLN, February 2025. [Already published on Patreon "<https://www.patreon.com/posts/121810924>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

A.R.E./YUNANİSTAN¹

(Başvuru No. [15783/21](#))

07 Ocak 2025

GİRİŞ

Başvuru, başvurusunun Yunanistan'dan Türkiye'ye geri itildiği (refoulement) iddiasını ilgilendirmektedir. Başvurucu, Sözleşme'nin 2, 3, 5 ve 13. maddelerine dayanmaktadır (par. 1).

OLAYLAR

Başvurucunun anlattığı şekliyle olaylar aşağıdaki gibidir.

Başvurucu, Mart 2019 tarihinde FETÖ/PDY üyeliğinden altı yıl üç ay hapis cezasıyla cezalandırılmıştır (par. 12).

Başvurucu, 04 Mayıs 2019 tarihinde saat 05:30 civarında uluslararası koruma talep etmek amacıyla diğer iki kişiyle birlikte Meriç Nehri üzerinden Türkiye'den Yunanistan'a geçmiştir (par. 13).

Aynı gün saat 05:51'de Nea Vyssa yakınlarındaki ağaçlık bir alandayken, 2018'den beri Yunanistan'da bulunan ve orada sığınma talep etmiş olan erkek kardeşiyle WhatsApp üzerinden iletişim kurmuş ve konumunun canlı olarak takip edilebilmesini sağlayan konum hizmetini aktif hale getirmiştir (par. 14).

¹ Resmi dildeki karar için bkz. "<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-238636>"

Başvurucu, kardeşiyle iletişimini sürdürmüş ve ona bulundukları yerleri gösteren fotoğraf ve videolar göndermiş ve ondan bir avukatın iletişim bilgilerini istemiştir (par. 15-18).

Başvurucunun kardeşi ve başvuru sırasıyla 10:48 ve 10:55'te Yunanistan'daki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine başvuru ve diğer iki kişinin sığınma için Yunanistan'a geldikleri fakat geri gönderilmekten korktukları şeklinde mesaj atmışlardır (par. 19-20).

Başvurucu, saat 14:25'te Nea Vyssa yazan bir tabelanın önünde diğer iki kişiyle birlikte kendisinin fotoğrafını çekerek kardeşine göndermiştir.

Başvurucu ve diğer iki kişi Nea Vyssa'da beklerken, iletişim kurdukları avukat gelmiş ve onların fotoğrafını çekmiştir (par. 25).

Birkaç dakika sonra polis gelerek onları gözaltına almış, avukatları onları araçla takip etmiştir (par. 26). Götürüldükleri polis merkezinde başvuru ilk kez sığınma talebinde bulunmuştur (par. 27).

Hemen sonrasında Orestiada'daki sınır devriyesi noktasına götürülmüşlerdir. Avukatın girişine ise izin verilmemiştir (par. 28).

Bu sürede başvurucunun konum bilgileri WhatsApp üzerinden kardeşine iletmeye devam etmiştir (par. 29).

Nakil sırasında başvuru ve yanındakilere polis tarafından herhangi bir bilgi verilmemiştir. Başvuru burada da sığınma isteğini yinelemiştir. İki polis memuru tarafından gayri resmi ve hukuka aykırı biçimde saat 19:00'a kadar burada tutulmuşlardır. Sonrasında ise yasadışı olarak geriye gönderilmeleri başlamıştır (par. 30).

Yaklaşık 15-20 dakikalık bir yolculuktan sonra belirlenemeyen bir polis karakoluna götürülmüşlerdir. Kişisel eşyalarına özellikle paralarına, çantalarına, ayakkabıların ve cep telefonlarına el konulmuştur (par. 31).

Buradan bir başka kişilerin de olduğu bir kamyonla Meriç Nehri'nin yakınlarında bir yere götürülmüşlerdir (par. 33). Maskeli üç kişi tarafından kamyonun indirilmişlerdir (par. 34).

Saat 23:00 civarında başvuru ve diğer kişiler Türkiye'ye geri gönderilmek üzere bir şişme bota bindirilmişlerdir. Bot 31 kişi için çok küçük olduğundan hepsini götürmek için birkaç sefer yapmıştır (par. 36).

Geç saatlerde Türkiye sınırına gelmişler ve sabaha kadar beklemişlerdir (par. 37).

Başvuru ve diğer iki kişi jandarmalar tarafından 05 Mayıs 2019 tarihinde gözaltına alınmıştır (par. 38).

Başvurucunun kardeşi, 04 Mayıs 2019 tarihinde saat 18:52 gibi WatsApp'ta bağlı simgesini görememesi üzerine N.O isimli bir avukatla Neo Cheimonio'ya gelmiştir. Polis tarafından, orada kimsenin olmadığı onlara söylenmiştir (par. 39).

18 Haziran 2019 tarihinde Yunan Mülteciler Konseyi, başvuru adına şikâyetle bulunmuştur (pa. 40). Savcılık, 13 Aralık 2019 tarihinde delil yokluğu gerekçesiyle şikâyeti reddetmiştir (par. 41).

Başvurucu, 10 Şubat 2020 tarihinde karara itiraz etmiş ve kardeşinin, N.O. isimli avukatın ve Z.K. isimli gazetecinin dinlenilmediğini belirtmiştir (par. 42).

03 Mart 2020 tarihinde soruşturmanın devamına ve belirtilen 3 tanık ile ilgili tarihte sınır devriyesi noktasında görevli polislerin dinlenilmesine karar verilmiştir (par. 43).

Savcılık, 23 Eylül 2020 tarihinde başvurunun itirazını delil yokluğundan reddetmiştir. İlk soruşturma ve ek soruşturma sırasında, polis görevlilerine isnat edilen eylemleri destekleyen hiçbir delilin ortaya konulmadığı değerlendirilmiştir (par. 48).

Hükûmet, başvurunun iddialarına kesin biçimde karşı çıkmıştır (par. 49).

Hükûmet, şikâyetlerini desteklemek için başvurunun savcılığa görsel işitsel materyaller sunduğunu kabul etmiş fakat bunların orijinal olmadığını, tespit edilmeyen ve incelenmemiş cep telefonları tarafından çekildiğini veya kaydedildiğini belirtmiştir. Bu materyallerden çekildikleri veya kaydedildikleri zamana ve yere ilişkin bir bilgi elde edilemediğini ileri sürmüştür (par. 83).

HUKUK

I. HÜKÛMETİN İLK İTİRAZLARI

Başvurucunun asli şikâyeti olarak görülen geri gönderme iddiasına ilişkin şikâyet bakımından Mahkeme, 3. maddenin söz konusu olduğu durumlarda etkililiğin, kişinin doğrudan askıya alıcı etkiye sahip bir yola sahip olmasını gerektirdiğini yinelemektedir (bkz. [M.S.S./Belçika ve Yunanistan](#) [BD], No. 30696/09, § 293, AİHM 2011; [Akkad/Türkiye](#), No. 1557/19, § 81, 21 Haziran 2022). Mevcut olayda Hükûmetin dayandığı tazmini veya cezai yollar, ancak iddia edilen geri göndermeden sonra başvurucuya açılmıştır. Söz konusu yollar, ihlal iddiaları bakımından etkili görülemezler (bkz., gerekli uyarlamalarla, [A.A. ve Diğerleri/Kuzey Makedonya](#), No. 55798/16 ve diğer 4 başvuru, § 70, 05 Nisan 2022). Hususiyle askıya alma etkisi olmayan ve bu itibarla ilgili kişinin gerçek bir Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir muameleye uğrama riskiyle karşılaşacağı bir ülkeye geri gönderilmesini engelleyemeyecek yolların, etkililik şartını karşıladığı değerlendirilemez (bkz. [M.K. ve Diğerleri/Polonya](#), No. 40503/17, 42902/17 ve 43643/17, §§ 142-148, 23 Temmuz 2020) (par. 192).

Mahkeme bu nedenle, geri gönderilme iddiasına dayalı Sözleşme'nin 3 ve 13. maddeleri altında yapılan şikâyeti ilgilendirdikleri ölçüde, Hükûmetin iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazını reddetmektedir (par. 193).

Sonrasında Mahkeme, geri gönderme sırasında işlendiği iddia edilen Sözleşme'nin 2 veya 3. maddelerinin (iddia edilen geri göndermeden önceki ve o esnadaki hayati tehlike ve kötü muamele) yanı sıra Sözleşme'nin 5. maddesi (geri gönderme amacıyla hukuka aykırı tutulma) ihlallerinin mağdurlarına teoride açık olan tazmini veya cezai nitelikteki yolların uygulamadaki etkililiğinin şüphelinin de ötesinde olduğunu değerlendirmektedir (par. 194).

Medeni Kanun'a ilişik Yasa'nın 105. maddesinde öngörülen yol bakımından Mahkeme, kasıtlı kötü muamele ya da hayati tehlikeye maruz bırakma durumlarında mağdura tazminat verilmesinin bahsedilen Sözleşme maddelerinin ihlaline yeterli giderim oluşturamayacağını yinelemektedir (par. 195).

Hükûmetin dayandığı ceza davası bakımından Mahkeme, savcıların ceza soruşturması açtığı olayların tamamının geri göndermeye ilişkin delil yokluğundan dolayı başka bir işlem yapılmadan kapatıldığını kaydetmektedir. Dolayısıyla bu davaların hiçbir öne soruşturma aşamasının ötesine geçmemiş ve muhtemel sorumlular hakkında hiçbir dava açılmamıştır. Yapılan çok sayıdaki şikâyeti ve yetkili ulusal ve uluslararası kurumların raporlarını dikkate alan Mahkeme, bu durumun cezai yolun etkililiğine yönelik ciddi kuşklar doğurduğunu değerlendirmektedir. Mahkeme bu nedenle, mevcut ulusal uygulamada cezai şikâyette bulunmanın geri gönderme sırasında işlendiği iddia edilen Sözleşme'nin 2, 3 ve 5. maddelerinin ihlali yönünde tüketilecek bir yol olmadığı görüşündedir (par. 198).

Dahası Mahkeme, başvurunun yaptığı şikâyetin savcının, Yunan polisinden böyle bir Türkiye'ye geri gönderme eylemi yürütmediğine hükmettiği kararıyla reddedildiğini kaydetmektedir. Hepsinden de öte şikâyet, açıkça yetersiz bir ön soruşturmayı takiben reddedilmiştir. Yetkililer, bu yöndeki taleplerine karşın başvurunun kardeşinin ifade vermesine ya da sunulan sesli ve görüntülü materyallerin gerçekliğini tespit etmeye yönelik hiçbir adım atmamıştır. Ayrıca dosyadaki Türk yargı makamlarının evrakları veya avukat N.O. da dahil olmak üzere başvurunun belirttiği tanıkların beyanları gibi belgeleri ciddi şekilde inceleme zahmetine girmemişlerdir. Mahkeme, başvurunun davasının geri gönderme iddialarına ilişkin cezai usulün etkisizliğinin göstergelerinden sadece biri olduğu sonucuna varmaktadır. (par. 199)

Mahkeme, mevcut davanın şartlarında Yunan Başdenetçisine gidilmesinin de etkili yol oluşturmadığını çünkü bu kurumun tavsiyelerinin ulusal makamlar üzerinde bağlayıcı olmadığını değerlendirmektedir (bkz. [Zabelos ve Diğerleri/Yunanistan](#), No. 1167/15,

§ 92, 17 May 2018). Aynısı, Ulusal Şeffaflık Kurumuna gitme yönünden de geçerlidir (par. 200).

Sonuç itibariyle Mahkeme, mevcut ulusal uygulama durumunda Hükûmetin işaret ettiği iç hukuk yollarının geri göndermeye dayanan şikâyetler bakımından etkili olmadığını değerlendirmektedir (par. 201).

II. DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLGULARIN SAPTANMASI

Mahkeme, mevcut davanın çok hususi bir bağlamdan kaynaklandığını ve olguların saptanmasına ve özellikle ispat yüküne dair çok hassas meseleler ortaya koyduğunu kaydetmektedir (par. 204).

Hükûmet, davalı devletin görevlilerinin söz konusu olaylara herhangi bir dahlini kesin kes kabul etmemekte ve başvurucunun sunduğu olay anlatımını reddetmektedir. Hususiyle başvurucunun Yunan topraklarındaki mevcudiyetine ve sonuç olarak iddia edilen tarihlerde Türkiye'ye geri gönderilmesine itiraz etmektedir (par. 207).

Mevcut davada Hükûmetin bir yandan davalı devletin görevlilerinin söz konusu olaylara dahlini diğer yandan da hem başvurucunun Yunan topraklarındaki mevcudiyetini hem de iddia edilen tarihlerde Türkiye'ye geri gönderilmesini reddettiği kadarıyla Mahkeme, bilhassa gizli tutmalara ilişkin davalarda ortaya konan ilkelerin mevcut davaya uygun olduğunu değerlendirmektedir (bkz. [al-Hawsawi/Litvanya](#), No. 6383/17, §§ 135-137, 16 Ocak 2024; [Abu Zubaydah/Litvanya](#), No. 46454/11, §§ 480-483, 31 Mayıs 2018) (par. 208).

Mahkeme, başvurucunun kendi anlatımını desteklemek için sunduğu delilleri değerlendirmeden önce hususiyle Meriç Nehri bölgesinde Yunanistan'dan Türkiye'ye sistematik bir geri gönderme uygulamasının olup olmadığı meselesini inceleyecektir. Mahkeme bu bakımdan, kanıtlansa dahi, sistematik bir geri gönderme uygulamasının bir başvurucuyu iddialarını desteklemek için ilk bakış itibariyle doğru bir dava sunma yükümlülüğünden kurtarmadığına vurgulamaktadır. Böyle bir davada ilgili başvuru, detaylandırılmış, belirli ve uyumlu yani çelişkilerden arındırılmış olması gereken olay anlatımını, somut, durumla ilgili ve tutarlı delillerle destekleyerek iddia edilen geri göndermenin bu uygulamayla bağlantılı olduğunu ortaya koymalıdır ve bu temelde, ispat yükü davalı devlete çevrilecektir (par. 217).

1. Meriç Bölgesinde, Yunanistan'dan Türkiye'ye Sistematik Bir Geri İtme Uygulamasının Varlığı Bakımından

Mahkeme, Yunan makamlarının sığınma işlemlerine erişim için Yunan topraklarına yasadışı şekilde giren yabancı vatandaşları Meriç Nehri bölgesinden ve Yunan adalarından Türkiye'ye geri gönderme sistematik uygulamasını tanımlayan çok sayıda resmi rapor bulunduğunu kaydetmektedir (bkz. 138-145, 152-154 ve 157-168).

paragraflar). Yunanistan'ın kara veya deniz sınırlarında geri itilme mağduru olduklarını iddia eden mağdurların şikâyetleri ve tanıklıklarının temelinde söz konusu raporlar, Yunan makamları nezdinde oldukça yeknesak bir hareket tarzını ortaya koymaktadır. Bu gözlem, Yunan Başdenetçiliği ve Ulusal İnsan Hakları Komisyonunun yanı sıra Avrupa Konseyi ve Göçmenlerin İnsan Hakları Özel Raportörünün Yunanistan'da kara ve deniz sınırlarında geri itmelerin artık kural olduğunu söylediği Birleşmiş Milletler için de geçerlidir (par. 226).

Bu noktada Mahkeme, sistematik bir geri gönderme uygulamasının olup olmadığına karar vermek için her şeyden önce uygun hallerde mevcut davada olduğu gibi Yunan Başdenetçiliği ve Ulusal İnsan Hakları Komisyonu gibi müdahil üçüncü taraf olarak verilen yazılı görüşler de dahil olmak üzere bağımsızlıkları şüphe götürmez olan yetkili ulusal kurumların raporlarına özel bir önem atfedilmesi gerektiğini değerlendirmektedir (par. 227).

Yukarıdaki hususların ışığında ve oldukça çok sayıdaki, çeşitli ve uyumlu ilgili kaynakları dikkate alan Mahkeme, iddia edilen olaylar zamanında sistematik bir Yunan makamları tarafından üçüncü ülke vatandaşlarının Meriç Nehri bölgesinden Türkiye'ye geri itilmesi uygulamasının mevcut olduğuna işaret eden ciddi delillerin bulunduğu sonucuna varmaktadır. Mahkeme, Hükûmetin söz konusu delilleri tatminkâr ve ikna edici alternatif bir açıklama sunarak çürütemediğini değerlendirmektedir (par. 228).

2. Başvurucu Tarafından Sunulan Deliller ve Dosyadaki Diğer Belgeler Bakımından

Mahkeme ilk olarak, başvurunun detaylandırılmış, spesifik ve tutarlı görünen anlatımının yetkili ulusal ve uluslararası kuruluşların Meriç Nehri bölgesinden Türkiye'ye geri itilmelere ilişkin raporlarında bulunan hareket tarzıyla büyük ölçüde örtüştüğünü kaydetmektedir. Bununla birlikte bu durum, mevcut olayda başvurunun iddia ettiği geri itmeyi kanıtlamaya yeterli değildir. Mahkemenin iddia edilen geri itmenin gerçekleştiğine ikna olması için buna ek olarak yalnızca başvurunun ileri sürülen tarihlerde Yunanistan'a girdiğinin ve sonrasında kendisini Türkiye'de bulduğunun ortaya konulması değil; ayrıca bu iki olgu arasında bir bağın kanıtlanması da gereklidir. Ancak Mahkeme, bir kişinin belli bir tarihte Yunanistan'a girdiği ve sonraki günde Türkiye'de kendisini bulduğu kanıtlansa bile; bu arada ne olduğunun ve hususiyle ilgili kişinin Türkiye'ye davalı devletin görevlileri tarafından geri gönderildiğinin ortaya konulmasının, söz konusu eylemlerin niteliği gereği gizli ve gayri resmi doğasından dolayı aşırı güç olduğunu da dikkatten kaçırmamaktadır (par. 230).

Mahkeme bu itibarla, anlatımını desteklemek için başvurunun dayandığı delilleri değerlendirecek ve bilhassa ispat yükünü Hükûmete geçirebilecek nitelikte görünüş itibarıyla doğru bir dava sunup sunmadığını inceleyecektir. Eğer böyleyse, Hükûmetin

başvurucunun iddialarını çürütebilecek nitelikte tatmin ve ikna edici bir açıklama getirip getirmediğini değerlendirmek gerekecektir (par. 231).

a) Belgeye Dayalı Deliller

Mahkeme, İzmir Ağır Ceza Mahkemesinin 06 Mayıs 2019 tarihli kararına büyük önem atfetmektedir. Kararda, 12 Mart 2019 tarihli karardaki ülkeden çıkma yasağına rağmen sanığın yurt dışına kaçarak bu karara uymadığı ve sonrasında bir sınır dışı etmenin gerçekleştiği belirtilmektedir (par. 235). Karar, başvurucunun Türkiye'ye geri itildiği Yunanistan'da sığınma talep etmek üzere Meriç Nehri'ni geçerek ülkeden ayrıldığını kabul ettiği bir ifadesini de içermektedir (par. 236).

Mahkeme, başvurucunun yalnızca Yunanistan'a geçmeye mi çalıştığına ya da gerçekten sınırı geçmeyi başarıp başarmadığına ilişkin bazı belirsizliklere rağmen; bu kararın ilk bakış itibarıyla başvuru tarafından geri gönderilmesine ilişkin sunulan olay şeklini teyit ediyor görüldüğünü değerlendirmektedir. Mahkeme bu itibarla, bu belgenin başvurucunun anlatımını destekleyebilecek nitelikte bir delil başlangıcı oluşturduğu görüşündedir. Mahkeme ayrıca, ispat yükünün bulunduğu Hükûmetin başvurucunun iddialarını çürütemediğini ayrıca kaydetmektedir (par. 241).

b) Görsel-İşitsel Materyaller

Mahkeme, Hükûmetin bu yöndeki talebi üzerine başvurucudan başvuru formunda dayandırılan görsel-ışitsel materyalleri sunmasını istemiştir. Başvurucu, başvurusunda bahsedilen dosyaları içeren bir USB'yi Mahkemeye göndermiştir (par. 243).

Hükûmet, iletilen dosyaların orijinal olmadığı ve söz konusu dosyaların oluşturulduğu zamanı ve yeri kanıtlayacak herhangi bir meta veri ("métadonnée" veya "metadata") içermediği gerekçesiyle söz konusu materyallerin ispat değerine ve gerçekliğine itiraz etmiştir (par. 247).

Mahkeme, Orestida savcılığına ait belgede, sunulan görsel-ışitsel materyallerden videoda görünen bayanın Yunan topraklarında olup olmadığının veya başvuru olup olmadığının anlaşılamadığının ve bazı fotoğrafların avukat N.O. tarafından çekildiğinin görünmediğinin belirtildiğini kaydetmektedir. Mahkeme bununla birlikte, aynı belgeye göre materyallerin orijinalliğinin yetkili makamlar tarafından incelenmediğini kaydetmektedir. Hükûmetin kabulüne göre, itiraz konusu görsel-ışitsel materyaller, belirlenemeyen veya incelenemeyen cep telefonları tarafından çekilen veya kaydedilen kopyalardır. Bununla birlikte Hükûmet, yetkili makamların söz konusu telefonları incelemek için neden bir adım atmadığını açıklamamıştır. Orestida Sulh Ceza Mahkemesinde ifade veren N.O. ve Z.K.'nin yanında ilgili yazışmaları ve orijinal görsel-ışitsel materyalleri içeren cep telefonları vardı ve sonuç itibarıyla bu öğeler, yetkili makamlar tarafından teknik olarak incelenebilirdi (par. 248).

Başvurucu tarafından sunulan çok sayıdaki görsel-işitsel materyallerin tek tek incelenmesine gerek bulunmaksızın Mahkeme, dava dosyasında bulunan çeşitli dosyaların başvurusunun anlatımıyla örtüştüğünü kaydetmektedir (par. 250).

Mahkeme ayrıca, Adli Mimarlık araştırma grubu tarafından başvurusunun geri gönderilmesine ilişkin hazırlanan 02 Mayıs 2024 tarihli raporun sonuçlarına Hükûmetin itiraz etmediğine dikkat çekmektedir. Bu raporda, bütün görsel-işitsel materyallerin orijinal ve doğrulanabilir olduğu ve başvurusunun Yunanistan'da bulunduğu ve iddia edilen tarihlerde sınır dışı edildiğine ilişkin anlatımının doğruluğunun ortaya konulmasının mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır (par. 256).

Yukarıda belirtilenleri dikkate alan Mahkeme, başvurusunun sunduğu görsel-işitsel materyallerin onun anlatımını açıkça desteklediğini değerlendirmektedir (par. 257).

c) Tanıklıklar

Mahkeme, başvurusunun erkek kardeşinin Yunanistan'daki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine sunduğu ve büyük ölçüde kardeşinin anlatımını teyit eden beyanına Hükûmetin itiraz etmediğini de kaydetmektedir (par. 262).

Mahkeme, avukat N.O.'nun belli kritik noktalarda birleşen ve sunulan görsel-işitsel materyallerle desteklenen iki ifadesinin, Yunanistan'daki mevcudiyetine ve Yunan makamlarınca tutuklanmasına ilişkin başvurusunun anlatımını desteklediğini değerlendirmektedir (par. 264).

Sonuç

Mahkeme, başvurusunun tek tek ele alınsalar dahi onun olay anlatımını destekleyen ilk görünüş itibariyle doğru delil oluşturabilecek nitelikte birkaç delil unsuru sunduğunu ve başvurusunun iddia edilen tarihlerde Yunanistan'a girmediğini ve Türkiye'ye geri gönderilmemiş olduğunu ispatlamanın Yunan makamlarına düştüğünü değerlendirmektedir. Hükûmet bununla birlikte, başvuru tarafından sunulan ilk bakış itibariyle doğru delilleri çürütebilecek nitelikte herhangi bir savunma ya da başka bir delil ileri sürmemiştir (par. 265).

Mahkeme, başvurusunun gerçekten geri gönderildiğine dair doğrudan bir delilin bulunmadığını kaydetmektedir. Ancak Mahkeme, hususiyle gece gerçekleşmiş olan geri gönderilmesi anında başvurusunun artık cep telefonuna sahip olmadığından dolayı, davanın kendine özgü şartlarında böyle bir delilin imkânsız olacağını değerlendirmektedir. Mahkeme bu bakımdan, başvurusunun Yunanistan'da bulunduğu ve her şeyin ötesinde Meriç Nehri'nin Türkiye yakasında izleyen sabahın ilk saatlerinde yeniden ortaya çıktığı 04 Mayıs 2019 tarihinde Nea Vyssa Meydanı'nda son olarak Yunan görevlilerinin nezaretinde görüldüğünün yeterli şekilde ortaya konulmasına özel bir önem atfetmektedir. İzmir Ağır Ceza Mahkemesinin kararına ayrıca

işaret eden Mahkeme, tartışmasız bu iki olgudan bu arada geri gönderildiği sonucunun çıkartılmasının mümkün olduğunu değerlendirmektedir. Kendi bakımından Hükûmet ise söz konusu iki olay arasındaki zamanda ne olmuş olabileceğine dair ikna edici alternatif bir açıklama sunmamıştır (par. 266).

Mahkeme sonuç olarak, başvurucunun 04 Mayıs 2019 tarihinde Yunanistan'a girdiğinin ve Türkiye'ye geri gönderilmeden önce orada yakalandığının ve gözaltına alındığının yeterli şekilde kanıtlandığını değerlendirmektedir. Başvurucunun iddialarının yeterince ikna edici olduğu ve makul şüphenin ötesinde kanıtlandığı sonucuna varmaktadır (par. 267).

III. BAŞVURUCUNUN TÜRKİYE'YE GERİ GÖNDERİLMESİ NEDENİYLE SÖZLEŞME'NİN 3 VE 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, sığınma talep etme niyeti hakkında bilgilendirdiği Yunan makamlarının onu Türkiye'ye geri gönderdiğini ve bunun, onu insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele riskine maruz bıraktığını iddia etmiştir. Geri gönderilmesine karşı çıkmak için etkili bir iç hukuk yoluna erişemediğini de belirtmiştir (par. 268).

Mahkeme ilk olarak, yargılamaya taraf olmadığından başvurucunun Türkiye'de ne şekilde muamele gördüğü hakkında doğrudan bir karar vermenin kendisine düşmediğini kaydetmektedir. Bununla birlikte, birkaç rapor uyarınca Türkiye'deki darbe teşebbüsünü takiben iddia edilen siyasi muhalifler için olan risklerin gerçekliğinden bir şüphe yoktur (bkz. [D/Bulgaristan](#), No. 29447/17, §§ 5-11 ve hususiyle FETÖ/PDY üyeliğinden mahkûm edildiğini ileri süren bir gazetecinin Türkiye'ye geri gönderilmesine ilişkin olarak par. 78-86, 20 Temmuz 2021). Bu risklere, bazı müdahil üçüncü tarafların görüşlerinde de işaret edilmiştir (par. 279).

Mahkeme, mevcut davanın şartlarında görevinin, yetkililerin Türkiye hakkında mevcut genel bilgileri resen ve uygun bir tarzda dikkate alıp almadıklarına ve başvurucuya Yunanistan'da uluslararası korumaya başvurmak ve kişisel durumunu açıklamak için yeterli bir fırsat verilip verilmediğine karar vermektir (bkz. [D/Bulgaristan](#), yukarıda anılan, § 129) (par. 280).

Sözleşme'nin 3 ve 13. maddelerine ilişkin içtihatları ilgili ilkeler *M.K. ve Diğerleri/Polonya* (yukarıda anılan, §§ 166-73), *D/Bulgaristan* (yukarıda anılan, §§ 114-116) ve *Akkad/Türkiye* (yukarıda anılan, §§ 77-81) kararlarında özetlenmiştir (par. 282).

Mahkeme, başvurucunun kaçmakta olduğu menşe ülkesi olan Türkiye'ye Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca karşı karşıya olduğu risklerin ve uluslararası koruma başvurusunun ön bir değerlendirilmesi olmaksızın geri gönderildiğini kaydetmektedir (bkz. [D/Bulgaristan](#), yukarıda anılan, § 135; [M.A. ve Diğerleri/Litvanya](#), No. 59793/17, § 114, 11 Aralık 2018). Başvurucu Türkiye'ye geri gönderilirse uğrayacağı kötü muamele

hakkındaki endişelerini açıklamasına rağmen; Yunan makamları, uluslararası koruma başvurusunu Sözleşme'nin 3 ve 13. maddelerine aykırı biçimde göz ardı etmişlerdir (bkz. *D/Bulgaristan*, yukarıda anılan, § 137) (par. 283).

Yukarıdaki mülahazalar, Mahkemenin Sözleşme'nin 3. maddesinin ve 3. maddeyle ilişkili biçimde 13. maddesinin ihlalinin söz konusu olduğu sonucuna varmasına yeterlidir (par. 284).

IV. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, Türkiye'ye geri gönderilmesinden önce hukuka aykırı şekilde özgürlüğünden mahrum kılındığından, anladığı bir dilde gözaltına alınma gerekçeleri hakkında bilgilendirilmediğinden ve tutulmasının hukukiliğinden şikâyet etmek için etkili bir yolun ona sunulmadığından şikâyet etmiştir (par. 285).

Mahkeme, başvurunun Yunanistan'dan Türkiye'ye 4-5 Mayıs 2019 gecesinde geri gönderildiğini tespit ettiğini hatırlatmaktadır. Başvurucunun Sözleşme'nin 5. maddesi altındaki şikâyetleri, geri gönderilmesine dayanan şikâyetle yakından ilişkilidir. Mahkeme, ilgili raporların yanı sıra bazı müdahil üçüncü taraf görüşlerinden yasadışı göçmenlerin yakalamasının, gözaltına alınmasının ve bir tür zorla geçici kaybedilmelerinin, geri gönderme uygulamasına ilişkin tespit edilen hareket tarzının bir parçası olduğunu kaydetmektedir. Bu bakımdan dava dosyasından, başvurunun iddia edilen tarihte Yunan makamlarınca yakalandığının ve sonrasında Neo Cheimonio sınır devriyesi noktasına nakledildiğinin, konumunun doğrudan avukatı N.O. ile paylaşıldığının ve avukatın konum bilgisini başvurunun erkek kardeşine gönderdiğinin açık olduğunu kaydetmektedir. Mahkeme, ispat yükünü taşıyan Hükûmetin başvurunun iddialarını çürütemediğini not etmektedir. Hususiyle Hükûmetin iddia edilen tarihte Neo Cheimonio'daki Orestida sınır devriyesi noktasına güvenlik kameraları kurulup kurulmadığına dair bilgi vermediğini hatırlatmaktadır. Mahkemenin bu itibarla, başvurunun geri gönderme amacıyla tutulduğundan şüphelenmek için bir nedeni yoktur (par. 288).

Mahkeme, başvurunun gayrı resmî tutulmasının geri gönderilmesinin ön aşamasını oluşturduğu kadarıyla Sözleşme'nin 5/1 maddesi anlamında herhangi bir yasal temelden yoksun bulunduğunu ve aynı maddenin ikinci ve üçüncü paragraflarıyla korunan hakları da ihlal ettiğini değerlendirmektedir (par. 290).

Bu itibarla, mevcut davada bu maddelerin bir ihlali söz konusudur (par. 291).

V. SÖZLEŞMENİN 2, 3 VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI (GERİ GÖNDERME ÜZERİNE YAŞAM VE KÖTÜ MUAMELE TEHLİKESİ)

Başvurucu, gerçekleştirildiği haliyle Türkiye'ye geri gönderilmesinin yaşamı açısından tehlike oluşturduğunu ve ayrıca insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Ayrıca söz konusu şikâyetlerini dile getirmek için etkili yolun bulunmadığını iddia etmiştir (par. 293).

Mahkemenin görüşüne göre başvuru, Meriç Nehri yoluyla Türkiye'ye geri gönderildiğinde hayatının gerçekten tehlikeye atıldığını destekleyecek herhangi bir delil unsuru sunmamıştır (par. 299).

Mahkeme, geri gönderilmesinin gerçekleştirildiği şekilden dolayı bazı ıstıraplar uğramış olduğu olasılığını hariçte bırakmamaktadır. Bununla birlikte, ispatlansalar dahi; geri gönderilme şeklinin, maruz kaldığı muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında insanlık dışı veya aşağılayıcı olarak nitelendirilmesi için gerekli ağırlık derecesine ulaşmadığını değerlendirmektedir (par. 300).

Dolayısıyla Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerinin ihlali söz konusu değildir (par. 301).

Mahkeme, Sözleşme'nin başka bir hükmünün ihlali tespitinin 13. maddenin uygulanması için bir ön şart olmadığını yinelemektedir (bkz. [Sergey Denisov/Rusya](#), No. 21566/13, § 88, 08 Ekim 2015). Mevcut davada, Mahkeme nihayetinde Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerinin ihlal edilmediğini tespit etmesine rağmen; başvurunun bu husustaki şikâyetinin ilk bakış itibarıyla savunulamaz görülemeyeceğini değerlendirmektedir. Bu itibarla, başvurunun Sözleşme'nin 13. maddesi bakımından savunulabilir şikâyetler dile getirdiğini değerlendirmektedir (par. 302).

Mevcut davada Hükûmetin yolların tüketilmemesi itirazını inceleyen Mahkeme, ulusal hukuk sisteminin geri gönderme sırasında işlenen Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerinin ihlal edildiği iddiaları yönünden de dahil olmak üzere herhangi bir etkili hukuk yolu sunmadığı sonucuna varmıştır (yukarıdaki 201. paragraf). Dahası başvurunun şikâyetini takiben ulusal makamlar tarafından yürütülen soruşturmanın Sözleşme'nin etkililik şartlarının aşağısında kaldığını tespit etmiştir (yukarıdaki 199. paragraf). Bu itibarla Sözleşme'nin 2 ve 3. maddeleriyle ilişkili biçimde 13. maddesinin ihlalinin söz konusu olduğunu değerlendirmektedir (par. 304).

VI. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Mahkeme, Hükûmetinkilere karşı görüşlerinde başvurunun adil tazmin hususunda herhangi bir talepte bulunmadığını kaydetmektedir (par. 306).

Başvurucu, 24 Ekim 2022 tarihli mektupla söz konusu elektronik dosyanın teknik bir nedenle eComs'a yüklenemediğini belirterek bu başlık altında taleplerini sunmasına izin verilmesini istemiştir. Mahkemenin içtihatlarına dayanarak hususiyle ihlal edilen hak ve özgürlüklerin mutlak ve esaslı niteliği de dahil olmak üzere olağanüstü şartların, talebin süre dışı niteliğine rağmen bu başlık altında belli bir miktara hükmedilmesini haklı kıldığını savunmuştur. Başvurucu sonuç olarak 30.000 avro (EUR) manevi tazminat talep etmiştir (par. 307).

Hükûmet, ilk olarak süresinden sonra olması ve ikinci olarak aksini haklı kılacak olağanüstü şartların bulunmaması nedeniyle başvurunun talebinin reddedilmesini istemiştir (par. 308).

Mahkeme, [Nagmetov/Rusya](#) ([BD], No. 35589/08, §§ 64-92, 30 Mart 2017) davasında özetlenen bu alandaki ilgili ilkelerine işaret etmektedir. Bir başvurunun Mahkeme İçtüzüğü'nün 60. maddesinden kaynaklanan şartları karşılamadığında; ihlalin hususi ağırlığı ve etkisi, davanın genel bağlamı ve ulusal düzeyde yeterli giderim elde etmenin bütünüyle veya kısmi imkansızlığı gibi zorlayıcı mülahazaların bir miktarın verilmesini haklı kılabilceğini kaydetmektedir (bkz. *Nagmetov/Rusya*, yukarıda anılan, §§ 80-82) (par. 309).

Tespit edilen ihlallerin ağırlığı ve ulusal düzeyde başvurunun giderim elde etme imkanının yokluğu itibarıyla Mahkeme mevcut davanın, bu bakımdan yapılan talebin süre dışı niteliğine karşın manevi zararlar için adil tazmine hükmedilmesini gerektiren olağanüstü şartlar ortaya koyduğunu değerlendirmektedir. Hakkaniyet temelinde karar veren Mahkeme, başvurucuya 20.000 EUR vermektedir (par. 310).

Başvurucu, masraf ve giderlere ilişkin herhangi bir talepte bulunmadığından; Mahkeme, bu başlık altında herhangi bir miktara hükmedilmesine gerek olmadığını değerlendirmektedir (par. 311).